

Економіка

УДК 338.43:330.341.1:339.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19435274>

Механізм розвитку інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції

Башинська Ірина Олександрівна,

д.е.н., професор, професор кафедри економіки,

Національний університет «Одеська політехніка», Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

Некрасова Любов Аркадіївна,

д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки,

Національний університет «Одеська політехніка», Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-4305-7547>

Башинський Ігор Анатолійович,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня,

Національний університет «Одеська політехніка», Україна,

<https://orcid.org/0009-0002-1884-6875>

Прийнято: 19.03.2026 | Опубліковано: 31.03.2026

Анотація: Стаття присвячена дослідженню управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції, що є ключовим чинником підвищення їх конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку в умовах

сучасних викликів. **Метою статті** є аналіз сучасного стану інноваційного розвитку агропромислових підприємств, визначення впливу цифровізації та інтеграційних процесів, а також обґрунтування механізму управління розвитком інноваційного потенціалу. **Методологія дослідження** базується на застосуванні системного підходу, аналітичного аналізу, порівняння, узагальнення та оцінки факторів інноваційно-інвестиційної привабливості в умовах повоєнного відновлення. У дослідженні враховано вплив цифрових технологій, глобальних ринків та інституційного середовища на трансформацію управлінських процесів у аграрному секторі. Ключовими аспектами дослідження є аналіз стану агропромислових підприємств, вплив цифровізації та міжнародної економічної інтеграції, визначення факторів інноваційно-інвестиційної привабливості, а також ідентифікація проблем розвитку в умовах повоєнного відновлення. У статті систематизовано основні обмеження, що стримують інноваційний розвиток підприємств, зокрема ресурсні, інституційні та інфраструктурні бар'єри. На основі проведеного дослідження запропоновано механізм управління розвитком інноваційного потенціалу, який інтегрує цілі, принципи, функції, інструменти та фактори впливу. **Результати дослідження** свідчать, що впровадження комплексного механізму управління, орієнтованого на цифровізацію, інновації та інтеграцію у глобальні ринки, сприяє підвищенню ефективності діяльності агропромислових підприємств, зростанню їх інноваційно-інвестиційної привабливості та забезпеченню сталого розвитку. Запропонований підхід дозволяє підвищити адаптивність підприємств до змін зовнішнього середовища та мінімізувати вплив ризиків повоєнного періоду. **Висновки** підкреслюють важливість формування системного механізму управління інноваційним розвитком як інструменту довгострокового економічного зростання та інтеграції у глобальні економічні процеси.

Ключові слова: інноваційна діяльність; механізм управління; цифровізація аграрного сектору; сільське господарство; розвиток; конкурентоспроможність; інноваційно-інвестиційна привабливість; інтеграційні процеси; глобальні ринки; повоєнне відновлення.

A Mechanism for Developing the Innovation Potential of Agro-Industrial Enterprises under Conditions of International Economic Integration

Iryna Bashynska,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics,
Odessa Polytechnic National University, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-4143-9277>

Liubov Niekrasova,

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Economics,
Odessa Polytechnic National University, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-4305-7547>

Ihor Bashynskyi,

Postgraduate student, Odessa Polytechnic National University, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0002-1884-6875>

Abstract: *The article is devoted to the study of managing the development of the innovation potential of agro-industrial enterprises in the context of international economic integration, which is a key factor in enhancing their competitiveness and ensuring sustainable development under modern challenges. The purpose of the article is to analyze the current state of innovative development of agro-industrial enterprises, determine the impact of digitalization and integration processes, and*

*substantiate a management mechanism for the development of innovation potential. **The research methodology** is based on the application of a systemic approach, analytical analysis, comparison, generalization, and assessment of factors of innovation and investment attractiveness in the conditions of post-war recovery. The study takes into account the influence of digital technologies, global markets, and the institutional environment on the transformation of management processes in the agricultural sector. The key aspects of the study include the analysis of the state of agro-industrial enterprises, the impact of digitalization and international economic integration, the identification of factors of innovation and investment attractiveness, as well as the determination of development challenges in the context of post-war recovery. The article systematizes the main constraints hindering the innovative development of enterprises. Based on the conducted research, a management mechanism for the development of innovation potential is proposed. **The results of the study** indicate that the implementation of a comprehensive management mechanism focused on digitalization, innovation, and integration into global markets contributes to improving the efficiency of agro-industrial enterprises, increasing their innovation and investment attractiveness, and ensuring sustainable development. **The conclusions** emphasize the importance of forming a systemic mechanism for managing innovative development as a tool for long-term economic growth and integration into global economic processes.*

Keywords: *innovation activity; management mechanism; digitalization of the agricultural sector; agriculture; development; competitiveness; innovation and investment attractiveness; integration processes; global markets; post-war recovery.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний розвиток

агропромислових підприємств відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, активізації міжнародної економічної інтеграції та зростання конкуренції на світових аграрних ринках. У таких умовах ключовим фактором забезпечення довгострокової конкурентоспроможності виступає здатність підприємств формувати та ефективно реалізовувати свій інноваційний потенціал. Особливого значення це набуває для країн, що перебувають у стані повоєнного відновлення, де аграрний сектор відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та економічної стабільності. Водночас, незважаючи на значний ресурсний потенціал агропромислових підприємств, існує низка системних проблем, що стримують розвиток інноваційної діяльності, зокрема: недостатній рівень цифровізації аграрного виробництва, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів, низька інноваційно-інвестиційна привабливість, а також відсутність комплексних механізмів управління інноваційним розвитком. У контексті міжнародної економічної інтеграції ці проблеми посилюються через необхідність відповідності світовим стандартам, адаптації до глобальних ринкових вимог та впровадження сучасних технологій, включаючи цифрові та інтелектуальні рішення.

Наукова проблема полягає у відсутності цілісного підходу до формування та реалізації механізму управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств, який би враховував вплив інтеграційних процесів, цифровізації, інноваційно-інвестиційних чинників та викликів повоєнного відновлення. Практичне значення дослідження зумовлене необхідністю розроблення ефективних управлінських інструментів, що забезпечують підвищення конкурентоспроможності підприємств, їх інтеграцію у глобальні ринки та стимулювання сталого розвитку аграрного сектору.

Таким чином, актуальність дослідження визначається потребою у вдосконаленні теоретико-методичних підходів і практичних інструментів управління механізмом розвитку інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових працях значна увага приділяється цифровій трансформації аграрного та агропродовольчого сектору як чиннику підвищення інноваційності, продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. Зокрема, у роботах М. Вахданіо, К. Г. Сьоренсена, М. Ньорремарка, а також А. Дж. Ромери, М. Шаріфі, С. Чартерса цифровізація розглядається не лише як технологічне оновлення, а як системна трансформація агропродовольчих бізнес-моделей і управлінських процесів, що потребує цілісного, інтегрованого підходу [1; 2].

У дослідженні Дж. Ванга і Л. Чжана доведено, що цифрова трансформація безпосередньо впливає на підвищення якості інноваційного розвитку аграрних підприємств, а регуляторне середовище може посилювати цей ефект [3]. Водночас І. К. Байерле та співавтори акцентують, що конкурентоспроможність підприємств харчової промисловості в умовах Agriculture 4.0 залежить від комплексного впровадження цифрових технологій, а не від їх фрагментарного застосування [4].

Окремий напрям досліджень пов'язаний з інституційним та організаційним забезпеченням інноваційного розвитку. Так, І. Тома-Константін, І. С. Бруме, О. Кока, Г. Штефан аналізують роль European Digital Innovation Hubs у прискоренні цифрової модернізації агропродовольчого сектору, підкреслюючи важливість інноваційної інфраструктури, трансферу знань і міжсекторальної взаємодії [5]. Дж. Багажйоло та співавтори доводять, що для розвитку екоінновацій у суміжних із сільським господарством секторах критичне значення мають наявність формалізованої R&D-структури, фінансова підтримка та подолання дефіциту know-how [6].

У контексті міжнародної економічної інтеграції та повоєнного відновлення важливими є праці, присвячені позиціонуванню агропродовольчого сектору на зовнішніх ринках. Зокрема, Л. Амброзьяк, І. Щепаньяк, М. Булковська показують, що інтеграція до європейського ринку посилює вимоги до конкурентоспроможності та інноваційності агропромислових виробників [7]. М. Ситницький та співавтори обґрунтовують доцільність кластерного підходу як інструменту підвищення адаптивності, стійкості й стратегічного розвитку аграрних підприємств в умовах воєнних і ринкових викликів [8].

Попри вагомий внесок зазначених праць, недостатньо розробленими залишаються питання саме управління механізмом розвитку інноваційного потенціалу агропромислових підприємств як цілісної системи, що має одночасно враховувати цифровізацію, інноваційно-інвестиційну привабливість, інтеграційні процеси, вимоги глобальних ринків і завдання повоєнного відновлення. Це й зумовлює необхідність подальших досліджень у даному напрямі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених інноваційній діяльності, цифровізації аграрного сектору та підвищенню конкурентоспроможності підприємств, низка важливих аспектів залишається недостатньо розробленою як у теоретичному, так і в прикладному вимірах.

Передусім, у науковій літературі відсутній комплексний підхід до формування механізму управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств. Більшість досліджень розглядають окремі складові цього процесу – інноваційну діяльність, інвестиційне забезпечення або цифровізацію – без їх інтеграції в єдину системну модель.

Недостатньо дослідженим залишається питання взаємозв'язку між інноваційним потенціалом підприємств та їх інноваційно-інвестиційною

привабливістю в умовах міжнародної економічної інтеграції. Зокрема, потребує уточнення роль інтеграційних процесів як каталізатора або обмежувача розвитку інновацій, а також вплив глобальних ринків на трансформацію управлінських механізмів у аграрному секторі.

Окремої уваги потребує проблема адаптації агропромислових підприємств до викликів повоєнного відновлення, яка в сучасних дослідженнях висвітлена фрагментарно. Відсутні системні підходи до поєднання інструментів інноваційного розвитку з потребами відновлення виробничого потенціалу, забезпечення стійкості та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Крім того, недостатньо розкритими є можливості використання цифрових технологій та інтелектуальних рішень як складових механізму управління інноваційним потенціалом. У більшості досліджень цифровізація розглядається як окремий фактор, тоді як її інтеграція в управлінські процеси та механізми прийняття рішень потребує подальшого обґрунтування.

Таким чином, існує наукова та практична потреба у розробленні цілісного механізму управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств, який би враховував вплив міжнародної економічної інтеграції, цифровізації, інноваційно-інвестиційних факторів і специфіку повоєнного відновлення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення механізму управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції з урахуванням впливу цифровізації, інноваційно-інвестиційної привабливості, глобальних ринків і викликів повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан агропромислових підприємств характеризується поступовим переходом до

інноваційної моделі розвитку, що зумовлено зростанням глобальної конкуренції, необхідністю забезпечення продовольчої безпеки та інтеграцією у міжнародні ринки. Водночас рівень технологічної модернізації залишається нерівномірним, що обмежує ефективність функціонування підприємств.

Глобальні тенденції свідчать про активне зростання ринку інноваційних аграрних технологій. Зокрема, обсяг ринку «розумного» сільського господарства зріс з приблизно 12,75 млрд дол. США у 2021 р. до прогнозованих 33 млрд дол. США у 2027 р., що свідчить про значний потенціал технологічного розвитку галузі [9]. Це підтверджує, що інноваційний розвиток стає ключовим фактором підвищення ефективності агропромислових підприємств.

Цифровізація аграрного сектору є одним із визначальних чинників трансформації діяльності підприємств. Впровадження технологій Internet of Things (IoT), штучного інтелекту, роботизації та big data забезпечує підвищення продуктивності, оптимізацію витрат і покращення якості продукції.

Згідно з дослідженнями, найбільший вплив серед інновацій мають IoT (19%), робототехніка (17%) та штучний інтелект (14%), що формують основу розумного сільського господарства (рис. 1) [10]. Крім того, міжнародна економічна інтеграція стимулює агропромислові підприємства до впровадження сучасних стандартів виробництва, екологічності та якості продукції, що є необхідною умовою виходу на глобальні ринки.

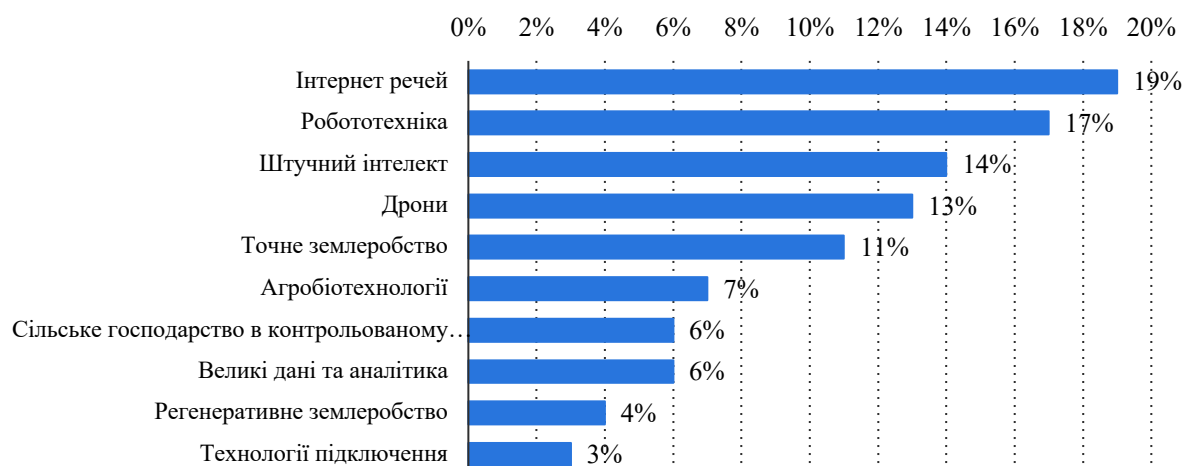

Рисунок 1. Частка провідних інновацій у сфері сільськогосподарських технологій станом на 2022 р.

Джерело: [10]

Світовий ринок розумного сільського господарства демонструє стійку тенденцію до зростання, що підтверджує інтенсифікацію процесів цифровізації аграрного сектору.

Інноваційно-інвестиційна привабливість агропромислових підприємств формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких ключовими є: рівень технологічного розвитку та цифровізації виробництва; доступ до фінансових ресурсів і державної підтримки; інтегрованість у міжнародні ринки; розвиток інноваційної інфраструктури; кадровий потенціал та рівень компетенцій та екологічна та соціальна відповідальність бізнесу.

Додатково слід зазначити, що обсяг інвестицій у агротехнології у світі досяг пікового значення у 2021 році – понад 53 млрд дол. США [11], однак у наступні роки спостерігається тенденція до скорочення фінансування, що пов'язано з макроекономічною нестабільністю та корекцією венчурного ринку. Зокрема, за останніми оцінками, глобальні інвестиції в агрофудтех знизилися до близько 16 млрд дол. США у 2024 році після кількарічного спаду.

Це свідчить про перехід від фази активного зростання до етапу структурної трансформації інвестиційної активності, що водночас підвищує вимоги до ефективності, інноваційності та стійкості агропромислових підприємств. У сучасних умовах повоєнного відновлення агропромислові підприємства функціонують під впливом значної кількості дестабілізуючих факторів, що обмежують їх інноваційний розвиток, інвестиційну активність та інтеграцію у глобальні ринки. Систематизація проблем дозволяє визначити ключові напрями удосконалення управління інноваційним потенціалом (Табл. 1).

Таблиця 1

Основні проблеми розвитку агропромислових підприємств в умовах повоєнного відновлення

Проблема	Характеристика прояву	Наслідки для інноваційного розвитку
Руйнування виробничої інфраструктури	Пошкодження виробничих потужностей, логістичних шляхів, енергетичних об'єктів	Зниження обсягів виробництва, обмеження впровадження нових технологій
Обмежений доступ до фінансових ресурсів	Недостатність інвестицій, ускладнений доступ до кредитування, високі ризики	Зниження інноваційно-інвестиційної активності
Дефіцит трудових ресурсів	Міграція населення, мобілізація, скорочення кваліф. кадрів	Зниження кадрового потенціалу для реалізації інновацій
Високий рівень ризиків ведення бізнесу	Невизначеність економічного середовища, воєнні загрози	Стимування інвестицій та інноваційних проєктів
Технологічне відставання	Недостатній рівень цифровізації та впровадження smart-технологій	Втрата позицій у глобальній конкуренції
Недостатній рівень державної підтримки	Обмежені програми стимулювання та підтримки інновацій	Уповільнення відновлення та модернізації галузі

Джерело: розроблено авторами за даними [12; 13]

Таким чином, узагальнення проблем розвитку агропромислових підприємств у період повоєнного відновлення свідчить про їх комплексний та системний характер, що потребує впровадження цілісного підходу до управління інноваційним розвитком. Це обумовлює необхідність розроблення та впровадження ефективного механізму управління розвитком інноваційного

потенціалу, який забезпечить підвищення конкурентоспроможності підприємств, активізацію інвестиційної діяльності та їх інтеграцію у глобальні економічні процеси (рис. 2).

Рисунок 2. Механізм розвитку інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції

Джерело: власна розробка авторів

Запропонований механізм управління розвитком інноваційного потенціалу агропромислових підприємств в умовах міжнародної економічної інтеграції є комплексною системою, що поєднує цільові орієнтири, управлінські принципи, функціональні складові, інструментарій реалізації та умови ефективного функціонування. Його формування базується на

необхідності забезпечення конкурентоспроможності підприємств, підвищення їх інноваційно-інвестиційної привабливості та інтеграції у глобальні ринки шляхом системного розвитку інноваційного потенціалу.

В основі механізму лежить цільовий блок, який визначає стратегічну спрямованість розвитку інноваційного потенціалу, орієнтовану на підвищення ефективності діяльності підприємств та їх адаптацію до вимог міжнародного економічного середовища. Реалізація цієї мети забезпечується через дотримання принципів системності, інноваційної спрямованості, адаптивності, інтеграційної узгодженості та економічної ефективності, що формують концептуальну основу управління.

Функціональна складова механізму охоплює ключові управлінські процеси, включаючи аналіз і діагностику стану підприємства, стратегічне планування, організацію та координацію інноваційної діяльності, стимулювання персоналу, а також контроль і моніторинг результатів. Центральним елементом виступає процес управління інноваційним розвитком, який реалізується як послідовність взаємопов'язаних етапів — від діагностики інноваційного потенціалу та визначення сильних і слабких сторін підприємства до стратегічного планування, впровадження інноваційних заходів і подальшого оцінювання їх ефективності з можливістю коригування управлінських рішень.

Особливе значення в межах механізму мають інструменти та важелі управління, що забезпечують практичну реалізацію інноваційної стратегії. До них належать державна підтримка та стимулювання, розвиток інноваційних проєктів і партнерств, використання цифрових платформ і сучасних технологій управління, а також застосування фінансових інструментів, включаючи кредитування, грантове фінансування та інвестиційні ресурси. Їх поєднання дозволяє забезпечити ресурсну базу інноваційного розвитку та підвищити ефективність управлінських рішень.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Функціонування механізму відбувається під впливом зовнішнього середовища, яке включає інтеграційні процеси, вимоги глобальних ринків, міжнародні інвестиції та технологічні тренди, а також внутрішнього потенціалу підприємства, що визначається ресурсною базою, кадровими компетенціями, рівнем інноваційної інфраструктури та організаційною культурою. Взаємодія цих факторів формує умови реалізації інноваційної стратегії та визначає можливості її адаптації до змін середовища.

Результатом функціонування запропонованого механізму є зростання конкурентоспроможності агропромислових підприємств, підвищення їх інноваційно-інвестиційної привабливості, розширення присутності на глобальних ринках, а також забезпечення сталого розвитку та підвищення економічної ефективності. Таким чином, механізм виступає інтегрованим інструментом управління, що дозволяє системно поєднати інноваційні, інвестиційні та інтеграційні процеси в умовах сучасних викликів та трансформацій економічного середовища.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що в умовах міжнародної економічної інтеграції та повоєнного відновлення ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності агропромислових підприємств є розвиток їх інноваційного потенціалу. Аналіз сучасного стану галузі засвідчив зростання ролі цифровізації, інноваційної діяльності та інвестиційної привабливості, водночас виявлено низку системних проблем, що стримують розвиток підприємств. Обґрунтовано доцільність формування цілісного механізму управління розвитком інноваційного потенціалу, який поєднує стратегічні цілі, принципи, функції, інструменти та враховує вплив зовнішнього і внутрішнього середовища. Запропонований механізм забезпечує системний підхід до управління інноваційним розвитком і підвищує адаптивність підприємств до сучасних викликів. Практичне значення результатів полягає у можливості використання механізму для

підвищення інноваційно-інвестиційної активності, інтеграції у глобальні ринки та забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств. Подальші дослідження доцільно спрямувати на кількісну оцінку інноваційного потенціалу та апробацію запропонованих підходів.

Список використаних джерел

1. Vahdanjoo M., Sørensen C. G., Nørremark M. Digital transformation of the agri-food system. *Current Opinion in Food Science*. 2025. Vol. 63. Art. no. 101287. DOI: 10.1016/j.cofs.2025.101287.
2. Romera A. J., Sharifi M., Charters S. Digitalization in agriculture. Towards an integrative approach. *Computers and Electronics in Agriculture*. 2024. Vol. 219. Art. no. 108817. DOI: 10.1016/j.compag.2024.108817.
3. Wang J., Zhang L. Research on the impact of digital transformation on innovative high-quality development in the context of environmental regulation in agricultural enterprises. *Heliyon*. 2024. Vol. 10. № 9. Art. no. e30283. DOI: 10.1016/j.heliyon.2024.e30283.
4. Baierle I. C., da Silva F. T., de Faria Correa R. G., Schaefer J. L., Da Costa M. B., Benitez G. B., Nara E. O. B. Competitiveness of Food Industry in the Era of Digital Transformation towards Agriculture 4.0. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. № 18. Art. no. 11779. DOI: 10.3390/su141811779.
5. Toma-Constantin I., Brumă I. S., Coca O., Ștefan G. European Digital Innovation Hubs and the Agri-Food Sector: A Scoping Review of Current Knowledge and Sectoral Gaps. *Agriculture*. 2025. Vol. 15. № 21. Art. no. 2305. DOI: 10.3390/agriculture15212305.
6. Bagagiolo G., Vigoroso L., Caffaro F. et al. Determinants of eco-innovation in the agricultural machinery sector: the case of small and medium enterprises in the Piedmont region (Italy). *Environment, Development and Sustainability*. 2024. Vol. 26. № 10. P. 25849–25869. DOI: 10.1007/s10668-023-03710-2.

7. Ambroziak Ł., Szczepaniak I., Bułkowska M. Competitive Position of Polish and Ukrainian Food Producers in the EU Market. *Agriculture*. 2024. Vol. 14. № 12. Art. no. 2104. DOI: 10.3390/agriculture14122104.

8. Sitnicki M. W., Kurinskyi D., Pimenowa O. Wasilewski M. Wasilewska N. Strategic Formation of Agricultural Market Clusters in Ukraine: Emerging as a Global Player. *Sustainability*. 2024. Vol. 16. № 21. Art. no. 9430. DOI: 10.3390/su16219430.

9. Statista. Ринкова вартість розумного сільського господарства в усьому світі. URL: <https://www.statista.com/statistics/720062/market-value-smart-agriculture-worldwide/>. (дата звернення: 02.02.2026).

10. Statista. Частка провідних агротехнологічних інновацій. URL: <https://www.statista.com/statistics/1327277/share-of-leading-ag-tech-innovations/> (дата звернення: 02.02.2026).

11. Statista. Вартість фінансування сільського господарства та харчових технологій у світі. URL: <https://www.statista.com/statistics/1110728/agriculture-and-food-technology-funding-value-worldwide/>. (дата звернення: 10.02.2026).

12. Bashynska I. *Smartization of business processes of an industrial enterprise: theoretical and methodological aspects*. Tallinn: Teadmus OÜ. 2023. 125 p.

13. Bashynska, I., Kichuk, Y., Danylyuk, S., Bessarab, A., Levytska, L., Zaitsev, O. (2022). Smart Agro-Clustering Based on the Chain "Education-Science-Business" for Sustainable Development. *Journal of Agriculture and Crops*, 8(3), pp. 208-215.